అభిమానపు విలువలు

రా. భరద్వాజ

ఎక్కణ్ణించో నాన్నకు వుత్తరమొచ్చింది. అప్పణ్ణించీ అన్యమనస్కంగా వుంటున్నాడు నాన్న. ఆ వుత్తరం నాన్నలో దిగులును ప్రవేశ పెట్టింది. అసలు నాన్న తత్వం మారిపోయి చాలా కాలమైంది. అక్కయ్య పెళ్ళికి ముందు నాన్న ఎంత వుత్సాహంగా వుండేవాడు. ఎంత సరదాగా, చలాకీగా వుండేవాడు. అక్కయ్య పెళ్ళయింది. ఆఖరు. అంతా మారిపోయాడు. అప్పణ్ణించీ నాన్న వుత్సాహంగా మాట్లాడి ఎరగడు. ఎప్పుడూ పకపకలాడుతుండే నాన్న ముఖంలో దిగులు కూడుకట్టుకొంది. మాట్లాడ్డం మానేశాడు. ఇంట్లో ఎవరికీ జబ్బుగా లేదు. ఏ వ్యాజ్యెంలోనూ వోడిపో లేదు. అప్పులవాళ్ళు జప్తు తీసుకు రాలేదు. కుటుంబం భారంగా లేదు. ఇవన్నీ అయినా నాన్న దిగులుపడేవాడు గాదేమో? వీటన్నిటినీ మించిన వేదనే నాన్నను పీడిస్తూంది.

నాన్న చాలా పొరబాటుపడ్డాడు. అందుకే ఇట్లా కుమిలిపోతున్నాడు. అక్కయ్యకు మంచి సంబంధం తీసుకరావాలని ఎంత తాపత్రయపడ్డాడు! ఎంత ప్రయత్నించాడు! ఎంత కాలం, ఎన్ని వూళ్లు తిరిగాడు! ఎక్కడికి వెళ్ళినా ఏదో వొకటి లోటుగానే వుండేది. నాన్న లోటులేని సంబంధాన్ని తీసుకురావాలని చూస్తున్నాడు మ—అమ్మకు భయం వేసింది. లోపల్లోల విసుక్కుంది. అక్కయ్య చిన్నదీ చితకదీ గాదు. పధ్నాలుగో పదిహేనో సంవత్సరాలుంటాయి. పుటుక్కున పెద్దమనిషైతే ఎంత అభాసు! నలుగురూ ఏమంటారు? అమ్మకంటే ధైర్యంగల వాడు నాన్న. అభాసవుతుందిగదా అని ఏ త్రాష్టుడికోయిచ్చి అక్కయ్యను ముడిబెట్టడం నాన్నకు యిష్టం లేదు.

అక్కయ్యకి మొగుడుకోసం నాన్న ఆంధ్రదేశమంతా పైపైనోసారి చుట్టివచ్చాడు. ఆఖరికి నాన్న దృష్టికి ఆనిన కుర్రవాడు దొరికాడు. వాళ్లకు ఆట్టేపొలం లేదు. ఇద్దరు అన్నదమ్ములు. పెద్దవాడు ఆదేదో వూళ్లో నెలకు యాభై రూపాయలు తెచ్చుకొంటున్నాడు. చిన్నవాడికి ఎనిమిదేళ్లుంటాయి, మూడో తరగతిగావును చదువుతున్నాడు. పెద్ద పిల్లవాణ్ణి చూపులకు రమ్మని వాళ్ళతో చెప్పొచ్చాడు నాన్న.

వారం తరవాత వాళ్లొచ్చారు. అమ్మ చూసింది. అక్కయ్య చూసింది. రామయ్య చూశాడు. రామయ్యకూ నాన్నకూ బొచ్చెడంత స్నేహం, రామయ్యకు చెప్పందే నాన్న ఏ పని చేయడు. రామయ్య అంగీకరించకపోతే ఎంత మంచిదయినా నాన్న త్యజిస్తాడు. రామయ్య పెద్ద పిల్లవాడికి అక్కనియ్యడానికి వొప్పుకొన్నాడు. రామయ్య వొప్పుకొంటే నాన్న వొప్పుకొన్నట్లే మరి—

“ఏమే! ఈ పిల్లవాణ్ని రామయ్యకూడా వొప్పుకొన్నాడు. నాకూ ఇష్టమేననుకో; మరి- నీ సంగతేమిటో చెప్పు” అన్నాడు నాన్న అమ్మతో వంటింటి తలుపుదగ్గర.

“ఇది మరీ బాగుంది. నా ఇష్టమేమిటీ- మీకంటే నా కెక్కువ తెలుసా ఏమిటి?... అయినా దాన్నిగూడా అడిగి చూడండి. చేసుకొనే దానికీ, మీకూ ఇష్టమయినవుడు నాకు మాత్రం ఇష్టంగా కుండా ఎట్లా వుంటుందీ?” అన్నది అమ్మ, అమ్మలో స్వతంత్ర భావం చచ్చిపోయి చాలా కాలమైంది. అమ్మకు సొంత అభిరుచులంటూ లేనే లేవు. నాన్నకు ఇష్టమయినవన్నీ అమ్మకు

కూడా ఇష్టపడుతాయి. నాన్నకు బాగుండని వన్నీ అమ్మకుకూడా బాగుండవు.

"ఏమే-పిల్లవాణ్ని చూశావుగా?" అన్నది అమ్మ అక్కయ్యను.

ఇందాక అక్కయ్య పిల్లవాణ్ని కిటికీగుండా చూసింది. అందుకేగావును కిటికీకి ఎదురుగా ఆపిల్లవాడికి మంచం వేసింది అమ్మ. ఎంతకాలం శకునాలు!

అమ్మ అడిగిన ప్రశ్నకు అక్కయ్య సిగ్గుపడింది. తలవంచుకొంది. కాలిగోట నేలమీద గీతలు గీసింది. జడరిబ్బను మెలిబెట్టింది. పైటచెంగు దారాలు లాగింది.

"చెప్పమ్మా! అవతల వాళ్లు పోవాలని తొందరపడుతూన్నారు. సిగ్గుపడితే ఎట్లా? ఇటువంటి వాటిలో సిగ్గు పనికిరాదు. అమీతుమీ తేల్చు. పిల్లవాడు చామన చాయగా వున్నాడు. నువ్వు చూచావుగా: ఎక్కడో యాభైరూపాయల నౌకరీట. బాగా చదువుకొన్నాడట. కవిత్వం కూడా చెబుతాట్ట" అన్నది అమ్మ అక్కయ్యజుట్టు సవరిస్తూ.

"ఏమో నాకు తెలీదు. మీ ఇష్టం" అన్నది అక్కయ్య ముంగమూతి పెట్టి. ఒచ్చేనవ్వును బలవంతాన ఆపుకొంది అక్కయ్య; అమ్మ ఏమన్నా అనుకొంటుందేమోని.

"మాకందరికీ ఇష్టమైందే తల్లీ. ఇక నీఇష్టమే కావలసింది. దబ్బున చెప్పమ్మా! మా బంగారు కొండవుగదూ? చెప్పమ్మా!! ఏం? తాంబూలాలు పుచ్చుకోనమంటావా?" అన్నది అమ్మ అక్కయ్యను బుజ్జగిస్తూ.

'పుచ్చుకోండి. వూరుకోండి - నాకు తెలీదు. మీ మాటకు ఎపుడన్నా కాదన్నానా?' అన్నది అక్కయ్య. అని అక్కడినించి పెరడు దొడ్లోకి వెళ్ళింది. వేపచెట్టు నీడకింద పడుకుంది—అక్కయ్య దొంగ. ఇష్టమైతే అయిందనరాదా? లేకపోతే లేదనరాదా? నలుపుడు పెట్టడమెందుకు? ఆ పిల్లవాణ్ని చేసుకొందామని అక్కయ్యకు మనసులోవుంది. పైకి చెప్పడానికి సిగ్గుపడింది పాపం! ఇష్టమే లేకపోతే కచ్చితంగా 'నాకక్కర్లేదు' అని తెగేసి చెప్పలేకపోయిందా? ఇదివరకు ఎన్నిసంబంధాలను అట్లా చెప్పలేదు గనక?

పెళ్ళయిపోయింది. కార్యం ఇంకా కాలేదు. పెళ్ళికిముందే అక్కయ్య పెద్దమనిషైంది. వాళ్ళు చూసి వెళ్ళిన వారానికే గావును. నాన్నా, అమ్మా ఈసంగతిని భద్రంగా దాచిపెట్టారు. బైటబడితే పరువు పోతుందని భయపడ్డారు. బావసంగతి నాన్నావాళ్లకు సరిగ్గా తెలీదల్లేవుంది బావ సంస్కరణవాది. ఇటువంటి వెర్రిమొర్రి ఆచారాలకు బావ అతీతుడు. తరవాత బావకు ఈసంగతి తెలిసింది. నాన్నా అమ్మల అజ్ఞానానికి నవ్వుకొన్నాడు. 'ముందుగా చెబితే మాత్రంయేం?' అనుకొన్నాడు కూడాను.

పెళ్ళయిన నాలుగు నెలలకు బావ వుద్యోగానికి రాజీనామా ఇచ్చాడు. ఏభైరూపాయలకూ సున్నా చుట్టబడింది. బావ కమ్యూనిస్టు. ఆ ఆఫీసులోవుండే అధికారికి కమ్యూనిస్టులంటే మంటట. రెండుసంవత్సరాలూ అధికారిగారు తన మంటను తనలోనే వుంచుకొన్నాడు. ఇండియాకు స్వాతంత్ర్యం (?) వచ్చినతరవాత, ఆయనగారి మంటకీ స్వాతంత్ర్యం వచ్చింది. అది ఒక్కపెట్టున బావమీద విరుచుకుపడింది. బావకు ఆత్మాభిమానం ఎక్కువ. నాశనంగావడానికయినా సిద్ధపడతాడుగాని, ఆత్మద్రోహం చేసుకోలేడు. వుద్యోగం ఖాళీ అయినతరవాత ఇంటికొచ్చాడు. వూరికే తిని తిరుగుతున్నాట్ట, కాకపోతే ఏదోపుస్తకం ముందేసుక్కూచుంటాట్ట—

నాన్నా అమ్మలకు ఈ సంగతి తెలిసింది. వాళ్ళు చాలా విచారించారు. ఏదో వుద్యోగం వెలగబెడుతున్నాడు గదా అని అక్కయ్యనిచ్చి పెళ్లి చేశారు. చదువుకొన్నవాడు, ఎక్కడైనా గుమాస్తాగిరీ చేసి పెళ్ళానికింత కూడు బెట్టకపోతాడా అని నాన్న అనుకొన్నాడు గాని, ఇట్లా నానా అడ్డాల పార్టీల్లోనూ తిరిగి, బంగారంలాంటి వుద్యోగానికి తులసితీర్థం వదిలి, యింట్లో గోళ్లుగిల్లుకుంటూ కూచుంటాడని కలలోకూడా అనుకోలేదు. మళ్లీ ఉద్యోగం దొరకాలంటే చాలా కష్టం దొరక్క దొరక్క దొరికిన ఈ యాభై రాళ్లనూ త్రోసిరాజని చేసేదేమిటి? పోనీ పొలముచ్చా పడికరాలులేదు. దానిమీద యిహా బతక వచ్చుననుకోడానికి కట్టుకున్న పెళ్ళానికేంకూడు బెడతాడు. రేపు పిల్లా జల్లా బయలుదేరితే—సంపాదించడం చేతగాక పోయినా ఇటువంటి

వాళ్లకు యీ తెలివితేటలు జాస్తీ—వాళ్ళ గతేమిటి? ఇత్యాదిగా బావనిగురించి విచారించినవాడయినాడు నాన్న.

అమ్మకుకూడా బావంటే తేలికదనం ఏర్పడింది. నాన్నకు తోచిన సందేహాలన్నీ అమ్మకు కూడా తోచాయి. అక్కయ్యను చూసినపుడల్లా అమ్మ కడుపు చెరువయి పోతుంది: పధ్నాలుగు సంవత్సరాలు అతి గారాబంగా పెంచినబిడ్డ,చూసి చూసి దాని గొంతుకోయడం జరిగింది.

అమ్మకూ నాన్నకూ బావమీద అసహ్యం కలిగింది. ఇదివరకు బావ వుద్యోగం చేస్తున్నప్పుడు నాన్న గర్వంగా పదిమందికీ చెప్పేవాడు "మా అల్లుడు అక్కడ వుద్యోగం చేస్తున్నాడండీ! నెలకు యాభైరూపాయల జీతం యిస్తారు. ఇంకా పైకి పోయే సూచనలుగూడావున్నాయి..."అనేవాడు నాన్న. అటువంటివాడు ఇపుడెవరన్నా బావను గురించి అడిగితే "ఏమో ఏంచేస్తున్నాడో? ఉత్తరమన్నా రాసిన పాపాన పోతేగా తెలియడానికి?" అంటాడు ముఖం మటమట లాడించుకొంటూ.

అమ్మా నాన్నా ప్రతిరాత్రి పొద్దుపోయేదాకా బావనుగురించే మాట్లాడుకొంటారు. అక్కయ్యగూడా నిద్రపోతున్నట్లు నటిస్తూ ఆమాటలన్నీ వినేది. విని తనగతికి ఏడ్చేది. ఇరుగుపొరుగు ఆడపిల్లల్నిచూసినపుడల్లా అక్కయ్యకు తన భావి దరిద్రదశ కళ్లలో మెదిలి క్రుంగిపోతూంటుంది పాపం.

"పొరబాటు పడ్డాను. పిల్లగొంతు కోశాను, డబ్బు సంపాదించడం చాతగాదు వీడికి. నాతల్లికి. నా బంగారుకొండకు......ఏమిటిగతి?"

బావకు ఎవరో స్నేహితురాలు వుత్తరం రాసింది. బావ ఇక్కణ్నే వున్నాడనుకొని నాన్న కేరాఫ్‌కి ఆవిడ రాసింది. బావ ఇక్కడలేడని ఆవిడకు తెలీదల్లేవుంది. ఆ వుత్తరం నాన్న కందింది. కుంగి పొయ్యాడు నాన్న. బావను చెడామడా నోటికొచ్చినట్లు తిట్టాడు. ఎదటనేవుంటే కొట్టేవాడేమో తెలీదు'

'ఏమిటండీ? ఏమిటా వుత్తరం?' అన్నది అమ్మ. కాకరకాయలు వేపుతూ నాన్న కేకలు వినివచ్చింది.

'వీడికితోడు ప్రియురాలు, వుత్తరాలు. ఛీ ఛీ. బంగారమంటి పిల్లను యీ తుంటరి కిచ్చి దాని గొంతు నులిమాను' అన్నాడు నాన్న చిందులు తొక్కుతూ.

'ఎవర్ని గురించండీ ఈ ఎగురుడు?' అన్నది అమ్మ. అమ్మకు ఈ గొడవంతా అర్థంగాలేదు.

'ఇంకెవరు? నీ అల్లుడే! ఈయన కొక నేస్తం. ఆవిడ వుత్తరం రాసింది' అన్నాడు నాన్న వుత్తరాన్ని నేలకేసి కొట్టి.

'మరి కళలన్నీ వుండొద్దూ? తక్కువయితే ఎట్లా?'

మంచి వాడని, బుద్ధిమంతుడని,వుద్యోగం వెలగబెడుతున్నాడని పిల్లనిచ్చాను'.

'మంచివాడంటే, సామెత చెప్పినట్లు చేశాడు.' అన్నది అమ్మ మెటికలు విరిచి.

"ఈ అప్రయోజకుడికి ఆత్మాభిమానాలు..." మాటలురాక వూరుకొన్నాడు నాన్న.

"ఈయనగారికి రెండు పూటలా కాఫీలు కావాలి. మళ్లీ కాస్త యెడమైతే 'లబ లబ' లాడిపోతాడు, మీ రెన్నన్నా చెప్పండి. వాడికే మనమే యింత పడవెయ్యాలి పిల్లనిచ్చిన నేరానికి...అసలు వాడికి అమ్మాయినివ్వడం సుతరామూ నాకిష్టంలేదు చెప్పొద్దూ? మీరంతా అంగీకరించిన తరవాత కాదంటే బాగుండదని తలూపాను" అన్నది అమ్మ. అని కాకరకాయ వేపుడు చూడ్డానికి వెళ్లింది.

బావకి రెండు పూటలా కాఫీతాగే అలవాటుంది. కాస్త యెడమైతే 'లబ లబ' లాడే మాట మాత్రం నిజం. కానీ అమ్మకి అది పెద్ద నేరంగా కనిపించడం ఆశ్చర్యంగావుంది. బావంటే అమ్మా నాన్నలకు ఎంత అభిమాన ముందో ఈ రోజున తెలిసిపోయింది.

"ఇంటికి రానీ చెప్పుతీసుకొని తంతాను. ఎవడడ్డం వస్తాడో చూస్తా."అన్నాడు నాన్న.

'మెత్తగా తన్నాలి, ఇటువంటి బుద్ధితక్కువ వుత్తరాలు రాయించకుండా' అన్నది అమ్మ వంటింట్లోనించి.

నాన్నా, అమ్మా కలిసి బావను తన్నడానికి తీర్మానించుకొన్నారు. అక్కయ్య మాత్రం ఇహ జన్మలో బావ ముఖం చూడగూడదని తీర్మానించు

కొంది. ఇన్నిటికీ బావచేసిన తప్పేమిటో అర్థం గాలేదు.

3

బావ వస్తాడని ఎవరూ అనుకోలేదు. హఠాత్తుగా మధ్యాహ్నం పూట వచ్చాడు బావ. పెళ్లయిన తరవాత బావ రావడం ఇదే మొదలు. వొస్తూ వొస్తూ రెండు డజన్ల చక్కెరకేళీలు తెచ్చాడు. అక్కయ్యకు సిల్కు జాకెట్టు కుట్టించుకొచ్చాడు. చిన్నవాడికి అరపౌను పిప్పరమెంట్లు తెచ్చాడు.

"ఎక్కణ్నించిరా అబ్బాయ్?" అన్నాడు నాన్న.

"అంతా కులాసాగా వున్నారుగా తమ్ముడూ?" అన్నది అమ్మ. బావనెందుకో తమ్ముడూ అని పిలుస్తుంది అమ్మ.

"ఇంటి దగ్గర్నించేనండీ! ఆఁ...అంతా కులాసాయే అక్కాయ్!" అన్నాడు బావకాళ్ళు కడుక్కొని.

అక్కయ్య కిటికీగుండా బావనుచూస్తోంది. ముఖంచూడగూడదని శపథంచేసి నిండా నాలుగు రోజులయినా కాలేదు. మరి వాచిపోయినట్లుగా అట్లా చూస్తుందేం? దేబిరిగొట్టు. అంత ఆరాటం వుండబట్టలేనిది తెలివితక్కువగా ప్రతిజ్ఞలు చేసుకోడం ఎందుకో?

"ఏమేవ్...పిల్లా! మీ ఆయన వొచ్చాడు. ఈ సంచీ అదీ ఇంట్లో పెట్టు. అలమార్లో కాఫీ డబ్బావుంది. ఒక్క మిణ్ణెడువేసి తొరగా కాఫీ కానియ్...ఎండబడి వొచ్చాడు బిడ్డ...స్నానం చెయ్యరాదూ నాయనా! కాస్త బడలిక తగ్గుతుంది" అన్నది అమ్మ. గోధుమలు బాగుచేసే ప్రయత్నంలో మునిగింది. బావకు గోధుమపూరీలంటే ఎంతోయిష్టం. రాత్రికి పూరీలు చెయ్యాలని అమ్మ యత్నం.

ఆ పట్టు పట్టు బావ వారంరోజు లున్నాడు. ఈ వారంరోజుల్లోనూ నాన్నెపుడూ బావను చెప్పుతీసుకు తన్నలేదు. అమ్మ బావ చూస్తుం డగా, మెటికలు విరవనూలేదు. బావకు యిష్టమయినవన్నీ చేసిపెట్టింది. ఒకరోజు పెరుగుపచ్చడి చేసింది. ఒకరోజు పెసరట్లుచేసింది. మరొకరోజు పంచదార లడ్డూలు చేసింది. బావకు తీపితినే అలవాటు తక్కువ. లడ్డూలు తినలేదు. అందుకని చప్పని యింత శనగపిండి కలిపి బూందీ దూసింది అమ్మ. కూరల్లో బెల్లం వేయడం అమ్మకు అలవాటు. బావకు అది సరిపడదు. ఆ వారంరోజులూ బెల్లంలేని కూరలే తిన్నారు ఇంటిల్లిపాదీ.

అక్కయ్యచేసిన శపథం తొలిరోజునే వీగిపోయింది. రెండోరోజున మాత్రం అట్లా అట్లా తిరిగింది, అందీ అందకుండా. మూడోనాటినుండీ అక్కయ్య పూర్తిగా మారిపోయింది. మధ్యాహ్నం గావడం భయం. అక్కయ్య బావగదిలో దూరేది. మూడుగంటలదాకా వొకటే గుసగుసలు. అమ్మ నాన్నకూడా వాళ్ళగదివేపు ఎవర్నీ పోనిచ్చేవాళ్లు గారు.

ఒకరోజు పొద్దున్నే బావ ప్రయాణమైనాడు. 'ఇప్పు డెక్కడపోవడం? ఇంక నాలుగురోజు లేగా వినాయకచవితి వుంది? పండగ దాకా వుండు' అన్నాడు నాన్న.

'ఇవ్వాళ నిన్ను పోనివ్వడమే? పండగవాకిట్లో పెట్టుకుని నిన్ను పోనిస్తే లోకు లేమంటారో తెలుసా?' అంది అమ్మ.

అక్కయ్య బావ సంచి దాచేసింది. బావ పోవాలని గట్టిపట్టు పట్టాడు. నాన్న మరొకసారి వుండమన్నట్లయితే బావ కచ్చితంగా వుండేవాడు. పండుగకోసం గాకపోయినా అక్కయ్య కోసమైనా వుండేవాడు. నాన్న ఈ ఎత్తు కని పెట్టాడల్లే వుంది మళ్లీ వుండమని అననేలేదు.

బావ పోతుంటే అక్కయ్య వెనకాలే వెళ్ళి 'మళ్లీ ఎప్పుడొస్తారూ?' అంది ఎవరూ వినకుండా.

ఆగి 'ఎప్పుడు రమ్మంటావ్?' అన్నాడు బావ, అక్కయ్యతల నిమురుతూ.

'నేను రమ్మన్నప్పుడు వొస్తారా?' అంది అక్కయ్య.

'ఆఁ.'

'నేను చెప్పినట్లు వింటారా?'

'శుభ్రంగా.'

'అయితే ఈ ప్రయాణం ఆపండి-రేపు, ఎల్లుండేగా లేంది. ఆవ ల్లెల్లుండి పండగే ఆయె.'

'మానాన్న వుండమనందే ఎట్లా?'

'నే నంటున్నాగా వుండండి' అన్నది అక్కయ్య బావ గుండీలు తిప్పుతూ, బుంగమూతి పెట్టి.

'ఊహుఁ-'అంటూ బావ వొంగాడు. బావకు అక్కయ్యంటే, అందులో బంగమూతి అంటే ఎంతో యిష్టం. బుజ్జగించి వెళ్ళిపోయాడు. చిన్నవాడు గోడచాటునుండి చూసి అమ్మతో చెప్పాడు. అమ్మ పకపక నవ్వుకొంది తనలో తాను.

4

'విన్నావా?' అన్నాడు నాన్న యింట్లోకి వస్తూనే.

'ఏమిటి?' అన్నది అమ్మ.

'మన అల్లుడుగారు చేసిన ఘనకార్యం.'

'ఏంచేశాడేం?'

'మాలాలికొట్లో ఐదురూపాయల సిగరెట్లు వాడాడు. రామయ్యదగ్గర పదిరూపాయలు అప్పు తీసుకొన్నాడు.'

'ఏంరోగమొచ్చిందీ? మనమిస్తూనేవున్నాంగా. ఇంతలోకే కామాటంపట్టలేక పోయ్యాడట్లా? అంతగా అవసరమయిన మనిషి డబ్బుపారేసి కొనుక్కోకపోయాడా? అప్పులు చేసిపోతే వీడిబాబెవడున్నాడు తీర్చడానికి?'

'సిగరెట్లకు డబ్బుంటే వారంరోజులు మనింట్లో ఎందుకుంటాడోయ్? అది లేకనే ఈ వారం రోజులూ, ఇక్కడ జరుపుకొందామని వచ్చింది' అన్నాడు నాన్న చేతివేళ్ళను సాగగామడిచి నోటి మీద తాటించుకొంటూ.

'ఇటువంటివాడు పెళ్లానికేం కూడుబెడతాడు?'

'కూడుగాదు. కుంపటి.'

'బలవంతాన దానిగొంతుకోక్కశాం' అన్నది అమ్మ ముక్కుతుడుచుకొని.

'ఈ వారంరోజులకీ యిరవైరూపాయలయిసై. ఈ త్రాప్టుకు రాకుండావున్నట్లయితే యిరవై రూపాయలూ మిగిలేవి'

'ఇరవై ఏమిటి? పాలవాళ్ళకు రెండున్నర యివ్వొద్దూ మరి?'

'అవునవును. ఈయనకు రెండుపూటలా కాఫీ తగలబెట్టాంగా — అయితే దగ్గర దగ్గర నలభై రూపాయలన్నమాట.'

అమ్మా నాన్నా కలిసి బావను తిట్టారు. అక్కయ్య భావిజీవితాన్ని తలంచుకొని ముక్కులు తుడుచుకొన్నారు. కళ్లొత్తుకొన్నారు. అక్కయ్య తన గతి' కి ఏడ్చింది. బావ పూరివేపు చేతులు చాపి మెటికలు విరిచింది.

ఏమిటిది? అర్థంగాకుండా వుంది. బావంటే మొదట్లో అందరూ అసహ్యించుకొన్నారు. అందరూ తిట్టారు. అందరూ తిమ్మారు. చెప్పు తీసుకొని తన్నాలని గూడా తీర్మానం జరిగింది. మరి బావ వారం రోజులున్నాడు. ఇష్ట మొచ్చినట్లు తిట్టవచ్చునే! ఒకటి గాదు; నాలుగుచెప్పులతో నజ్జునజ్జుగా తన్నవచ్చునే. ఎందుకు చెయ్యలేదు? బావనుచూస్తే భయపడ వలసిన అవసరంగూడా లేదు. సన్నగా, పల చగా వుంటాడు. బావిలో కడవగూడా రాదు బావకి ..అంత మర్యాద, అంత ప్రేమ బావ ముందు వొలకబొయ్యడం ఎందుకు? బావంటే ఎంతో అసహ్యపడిన అమ్మ 'పండగదాకా వుండ' మని బలవంతం చెయ్యడం ఎందుకు? బావ పూరి వేపు మెటికలు విరిచిన అక్కయ్య 'ఎప్పుడు వొస్తారూ?' అని నంగనాచిలా నటించకపోతే నేఁ? బావకు ఈ మర్యాదలన్నీ చేయకపోయినా తను కష్టపడడు. అయినా ఇవన్నీ కావాలని బావ అడగనూలేదు. తన మర్యాదకోసం మల్లగుల్లాలు పడడం బావకు యిష్టంలేదు. బావతత్వం అటు వంటిది. దొంగలు, గజదొంగలు-నాన్నా, అమ్మ, అక్కయ్యలు, ఒంటరి మనుషులుగారు. వాళ్లల్లో రెండు జీవాలు ఉన్నాయి. రెండు బ్రతుకు లున్నాయి. పైకి కనిపించే బ్రతుకొకటి. లోపల యింకొకటి. రెండింటికీ ఎంత తేడా? పైకి పరి శుద్ధుల్లా కనిపించేవాళ్ల లోలోపల ఎంత మోసం?